

Kulturdepartementet

15. januar 2020

Deres referanse: 19/6186-

Saksbehandler: advokat Ina Lindahl Nyrud

Høring – Forslag til lov om mediestøtte

1. Innledning

Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere, herunder ledere og frilansere, som har journalistikk som yrke. Medlemmer i NJ arbeider på grunnlag av retten til fri informasjon og hensynet til faglig integritet i samsvar med presseetikken. Vi skal ivareta medlemmenes journalistfaglige interesser og blant annet verne om yringsfriheten og den redaksjonelle uavhengigheten. Vi har medlemmer fra alle typer medier, og har i vårt program at vi skal arbeide for redaksjonelt mangfold som støtter opp om kvalitet og demokrati.

Vårt hovedpoeng i denne høringsuttalelsen er at vi går imot etableringen av et mediestøtteråd.

2. Hva har mediebransjen egentlig behov for?

Mediestøtterådet er svar på et spørsmål mediebransjen aldri har stilt. NJ opplever ikke at dagens mediestøtteordning skaper et avhengighetsforhold mellom mediene og de politiske myndighetene. Vi merkes oss at det i høringsnotatet ikke påvises ett tilfelle der gjeldende ordning har ført til redaksjonelle bindinger mellom enkeltmedier og staten. Problemstillingen som skapes i høringsnotatet oppfatter vi konstruert fra departementets side.

En samlet mediebransje har de siste årene ropt varsko om mediernes situasjon. Men vår bekymring dreier seg ikke om at støtteordningen kan påvirke den redaksjonelle uavhengigheten. Det de redaktørstyrte journalistiske mediene på kort sikt derimot trenger, er *økte* offentlige støtteordninger for å komme seg gjennom den digitale transformasjonen de står midt oppe i. På lengre sikt er vi avhengige av ordninger som sikrer at de mediepolitiske målsetningene kan nås i en stadig tøffere konkurranse med internasjonale mediegianter om annonsekroner, brukerbetaling og folks tid.

Disse reelle problemene berøres bare helt overfladisk i høringsnotatet på side 18: «De redaktørstyrte mediene er imidlertid under press fra sosiale medier, blogger, medier og nettsider som ikke følger pressens standarder. Kombinert med en betydelig nedgang i annonseinntekter for flere av gruppene som mottar støtte i dag, er resultatet at en stor andel av aktørene i mediebransjen er i en utfordrende økonomisk situasjon. For mange aviser som mottar tilskudd, er de offentlige virkemidlene avgjørende for driftsgrunnlaget.» Det er *dette* som er dagens hovedproblem for mediebransjen, og et mediestøtteråd løser ikke denne utfordringen.

Det mediebransjen altså først og fremst trenger for å dekke «de hvite flekkene» på mediekartet, er *økte* bevilgninger over statsbudsjettet. Den armlengdes avstanden mellom politiske interesser og mediene lar seg trygt videreføres, dersom dagens tilskuddsordninger tilføres «friske penger» til mediestøtteordningen.

3. NJ går imot et mediestøtteråd

NJ mener forslaget om et mediestøtteråd er et markant brudd på den norske modellen og den demokratiske sikkerheten som ligger i makt hos representative myndigheter. Etter NJs mening innebærer forslaget at utøvelsen av mediepolitikken flyttes fra et område med politisk kontroll, over til et byråkratisk råd. Rådet bryter etter NJs mening maktfordelingsprinsippet. Etter gjeldende rett deles makten på området mellom forskjellige myndigheter, slik at disse kan utøve kontroll over hverandre. Et mediestøtteråd vil være helt avhengig av hvilke enkeltmedlemmer som sitter der, og vil dermed gi en tilfeldig og utrygg ramme rundt ordningen.

Forslaget går ut på at Mediestøtterådet *både* skal fordele mediestøtten, fastsette regler for tilskuddsordningene i forskrift, samt foreslå nye ordninger eller avvikling av eksisterende. Rådet vil med andre ord ikke bare få en utøvende rolle med fordelingen, men vil i tillegg selv kunne komme med forslag til vilkårene for å motta tilskudd og hvordan tilskuddets størrelse skal fastsettes. NJ er kritiske til denne maktkonsentrasjonen, der rådet på mange måter vil få både den utøvende og «lovgivende» myndighet på feltet.

Vi registrerer at Stortinget fremdeles skal ta stilling til rådets forslag i forbindelse med budsjettproposisjonen hvert fjerde år. Men Mediestøtterådet skal være et fagorgan, og vil av den grunn naturligvis kunne ha stor innflytelse på lovgiver. Så lenge rådet ikke minst gis mulighet til å gjøre justeringer i fordelingen mellom ordningene *innenfor* fireårs-perioden, «dersom rådet vurderer at det er behov for det», vil nødvendigvis den demokratiske legitimiteten svekkes.

Den direkte mediestøtten forvaltes i dag av Medietilsynet. Tilskuddsrammen for ordningene fastsettes hvert år i forbindelse med Stortingets budsjettvedtak, på grunnlag av budsjettforslag fra regjeringen. Men regelverket for tilskuddsordningene fastsettes av departementet gjennom forskrift. Etter NJs mening sikres med andre ord den redaksjonelle friheten i *større* grad med dagens ordning, der arbeidsfordelingen på området er fordelt mellom både Medietilsynet, Kulturdepartementet, Stortinget og regjeringen.

Mediestøtterådets oppgaver utøves i dag av embetsverket i Kulturdepartementet. Det vil si fagfolk som skal iverksette regjeringens politikk, men samtidig opptre politisk nøytralt. Medlemmene i Mediestøtterådet skal være uavhengige og ha mediefaglig kompetanse, men ikke tette bånd til de redaktørstyrte journalistiske mediene. Det vil i praksis innebære at aktuelle medlemmer først og fremst vil bli hentet fra universitets- og høyskolesektoren, og vil enkelt kunne utsettes for påtrykk fra aktører som ønsker støtte. Det fremstår også som krevende å sette sammen et råd som skal besitte kravene som beskrives.

NJ minner om at mediestøtte er en demokratistøtte, med ytringsfriheten som grunnlag. Da må lovgiver ikke flytte makten på området fra folket og over til academia.

4. Dersom lovforslaget blir vedtatt

Dersom lovutkastet mot formodning blir vedtatt, ønsker vi subsidiært å benytte anledningen til å gå nærmere inn på noen av de andre sidene ved forslaget:

a) Lovfesting av tilskuddsordningene

NJ mener det er en fordel at tilskuddsordningene og de overordnede målene for den enkelte ordning, forankres i Stortinget gjennom lovs form. At det heretter vil kreves lovendring for å opprette nye ordninger eller avvikle gamle, vil sikre at berørte parter i mediebransjen blir hørt i lovgivningsprosessen.

b) Fireårige styringssignal for mediestøtte

Faste og langsiktige økonomiske rammer for mediestøtten vil etter NJs oppfatning styrke forutsigbarheten for støttemottakerne. Redaktørstyrte journalistiske medier vil få økt mulighet til langsiktig planlegging av sin virksomhet. Samtidig vil vi anbefale at Stortinget etablerer en årlig arena hvor mediens demokratiske posisjon diskuteres. Siden det er knyttet usikkerhet rundt hvordan en slik lov vil fungerer i praksis, kan det etter vår mening være hensiktsmessig at den evalueres etter to år.

c) Lovens formål

Det ligger for så vidt gode intensjoner bak forslaget. Det å sikre de redaktørstyrte journalistiske mediens uavhengighet, og å legge til rette for et mangfold av journalistiske medier, ligger i kjernen av mediens demokratiske funksjon.

Men utkastets § 1 gir lite tolkningsgrunnlag når Mediestøtterådet skal forvalte ordningen.

Redaksjonell uavhengighet er i dag allerede regulert i mediefridomslova og snart i medieansvarsloven, og mediens mangfold sikres på mange måter allerede gjennom Grunnlovens infrastrukturkrav. Strengt tatt sier lovens formål derfor ikke noe utover hva som allerede følger av gjeldende rett. Rådet vil med andre ord i realiteten stå nesten helt fritt i utøvelsen av sin svært vide fullmakt på området.

Med vennlig hilsen
for Norsk Journalistlag

Hege Iren Frantzen
leder

Dag Idar Tryggestad
nestleder